

Position paper afstand tot geitenhouderijen

Voorgesteld beleid leidt tot méér gezondheidsschade

Het kabinet neemt het advies van de Gezondheidsraad om een afstand van 1000 meter aan te houden tussen geitenhouderijen en gevoelige bestemmingen niet over en kiest voor een afstandsnorm van 500 meter. GGD GHOR Nederland vreest dat deze keuze averechts uitpakt. In plaats van het aantal blootgestelde inwoners te verkleinen, kan het beleid ertoe leiden dat juist méér mensen worden blootgesteld aan een aanzienlijk verhoogd risico op longontsteking. Dat staat haaks op het doel van de voorgestelde maatregelen: bescherming van de volksgezondheid.

Aanleiding

In de Kamerbrief *Maatregelenpakket Geitenhouderijen en gezondheid omwonenden* van 10 juli 2026 reageert het kabinet op het advies van de Gezondheidsraad.^{1,2} De Gezondheidsraad concludeert op basis van onder andere de VGO-onderzoeken dat het verhoogde risico op longontsteking rondom geitenhouderijen waarschijnlijk causaal is en tot een afstand van ongeveer 1000 meter aanzienlijk is. Op basis hiervan adviseert de Gezondheidsraad uit voorzorg een afstandsnorm van 1000 meter tussen geitenhouderijen en gevoelige bestemmingen.

GGD GHOR Nederland onderschrijft de keuze voor een landelijke uniforme norm. De gekozen afstand van 500 m in plaats van 1000 m is echter onvoldoende gezondheidskundig onderbouwd en brengt het risico met zich mee dat de gezondheidsschade per saldo toeneemt.

De aanvullende analyse rechtvaardigt geen grens van 500 meter

De keuze voor 500 meter afstand zou gebaseerd zijn op de aanvullende analyse door de VGO onderzoekers waaruit blijkt dat het verhoogde risico op longontsteking tussen 500 en 1000 meter statistisch niet significant is ten opzichte van omwonenden die op meer dan 1000 meter van een geitenhouderij wonen.³ GGD GHOR Nederland vindt de interpretatie van de aanvullende analyse door het kabinet onvoldoende onderbouwd. Het ontbreken van statistische significantie betekent niet dat er geen gezondheidsrisico bestaat. Statistische significantie wordt beïnvloed door onder meer de omvang van de onderzoeksgroep, de gekozen referentiepopulatie en de toegepaste analysemethode. *Niet significant* mag daarom niet worden vertaald naar *veilig*. De totale wetenschappelijke bewijsvoering wijst juist in een andere richting. In opeenvolgende VGO-studies is zelfs een verhoogd risico op longontsteking gevonden bij mensen die tot een afstand van 2000 meter van geitenhouderijen wonen. Dit verband is waargenomen in verschillende onderzoeksgebieden en over een periode van meer dan 10 jaar.⁴

De keuze voor een afkapgrens van precies 500 meter is daarom onvoldoende overtuigend. Het suggereert een veiligheidsgrens waarvoor geen gezondheidskundige onderbouwing bestaat.

Daarbij betreft het gevonden risico tussen 500 en 1000 meter een gemiddelde voor deze gehele zone. Gezien de waargenomen afstandsrelatie in de VGO en UGO onderzoeken ligt het voor de hand dat het risico dichterbij een geitenhouderij hoger is dan verder weg. Een gemiddelde over de gehele zone maskeert dit.

Zolang bewezen effectieve emissiereducerende maatregelen die het risico op longontsteking daadwerkelijk verlagen ontbreken, pleiten we op grond van het voorzorgsbeginsel voor handhaving van de door de Gezondheidsraad geadviseerde afstand van 1000 meter.

Toename aantal blootgestelde inwoners én longontstekingen

De consequentie van de kabinetskeuze is dat veel meer mensen een verhoogd risico op longontsteking lopen.

1. veel mensen die nu al wonen tussen 500 en 1000 meter van een geitenhouderij, kunnen niet langer rekenen op beschermende bedrijfsmaatregelen. Uit de ruimtelijke impactanalyse blijkt dat er meer woningen en gevoelige bestemmingen tussen 500 en 1000 meter van een geitenhouderij liggen dan binnen 500 meter (resp. 65.709 en 13.586).
2. het gebied tussen 500 en 1000 meter van een geitenhouderij komt beschikbaar voor woningbouw en andere gevoelige functies, terwijl bekend is dat mensen hier een verhoogd risico op longontsteking lopen. De ruimtelijke impactanalyse laat zien dat ook hier het verschil in aantallen woningen aanzienlijk is: er zijn 12.251 geplande woningen tussen 500 en 1000 meter tegenover 1.527 binnen 500 meter.^{5,6}

Daar komt bij dat de Kamerbrief het beschermingsregime primair richt op woonkernen en gevoelige bestemmingen. Hierdoor bestaat het risico dat individuele woningen en andere locaties waar mensen langdurige verblijven buiten de reikwijdte van de bescherming vallen, terwijl er geen aanwijzingen zijn dat het gezondheidsrisico voor hen anders is dan voor bewoners van woonkernen. Ook bewoners van verspreid liggende woningen worden blootgesteld aan het verhoogde risico op longontsteking dat rondom geitenhouderijen is vastgesteld.²

Tegelijkertijd is het aannemelijk dat provinciale moratoria op nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen verdwijnen zodra een landelijke norm wordt vastgesteld. Daarmee ontstaat ook ruimte voor nieuwe of grotere geitenhouderijen op relatief korte afstand van (bestaande) woonkernen én individuele woningen. Per saldo is daarom de kans groot dat zowel het aantal blootgestelde inwoners als het aantal gevallen van longontsteking toeneemt.

De belangenafweging is onvolledig

Het kabinet motiveert de keuze voor een afstandsnorm van 500 meter mede vanuit een belangenafweging tussen gezondheidsbescherming, woningbouw, ruimtelijke ontwikkeling en economische gevolgen. Juist daarom is het opmerkelijk dat een essentieel onderdeel bij die afweging ontbreekt.

In de economische impactanalyse zijn namelijk de maatschappelijke gevolgen van extra ziektegevallen niet door gerekend. Zo zijn zorgkosten, ziekenhuisopnames, productiviteitsverlies, school- en werkverzuim, verminderde kwaliteit van leven en andere maatschappelijke kosten van extra longontstekingen zijn niet meegenomen.

Daardoor worden de baten van ruimere ontwikkelingsmogelijkheden wel zichtbaar gemaakt, terwijl de kosten van gezondheidsschade buiten beeld blijven. Een afweging waarin economische effecten wel worden gekwantificeerd, maar gezondheidskosten niet, is onvolledig.

Dit is zeer relevant omdat het beleid betrekking heeft op een gezondheidsrisico waarvan de Gezondheidsraad heeft geconcludeerd dat het waarschijnlijk causaal samenhangt met de aanwezigheid van geitenhouderijen. Door de maatschappelijke kosten van ziekte niet expliciet mee te wegen, dreigt gezondheidsschade structureel te worden onderschat bij de besluitvorming.

Conclusie

GGD GHOR Nederland pleit voor een afstand van 1000 meter en voorziet dat de voorgestelde afstandsnorm van 500 meter leidt tot een toename van het aantal mensen dat wordt blootgesteld aan een verhoogd risico op longontsteking. De maatregel beschermt weliswaar een relatief kleine groep binnen 500 meter, maar maakt tegelijkertijd ontwikkelingen mogelijk met gevolgen voor een veel grotere groep inwoners in de zone tussen 500 en 1000 meter waar veel meer mensen wonen. Daardoor kunnen er per saldo meer gevallen van longontsteking ontstaan.

Daarnaast biedt het voorgestelde kader onvoldoende duidelijkheid over de bescherming van individuele woningen. Waar de aandacht in de Kamerbrief uitgaat naar woonkernen en gevoelige bestemmingen, kunnen bewoners van verspreid liggende woningen eveneens worden blootgesteld aan gezondheidsrisico's.

Daarmee dreigt een situatie te ontstaan waarin het beschermingsniveau afneemt terwijl het beleid juist bedoeld is om de volksgezondheid beter te beschermen.

Advies

GGD GHOR Nederland adviseert daarom het voorzorgsbeginsel leidend te laten zijn, zolang bewezen effectieve emissiereducerende maatregelen die het risico op longontsteking terugdringen, ontbreken. Dit kan door:

1. het advies van de Gezondheidsraad te volgen en een afstandsnorm van 1000 meter te hanteren. Dit geldt zowel voor a) nieuw te bouwen woningen en gevoelige bestemmingen, b) nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen, en c) bedrijfsmaatregelen bij geitenhouderijen om het risico van omwonenden in bestaande situaties terug te dringen.
2. het begrip 'gevoelige bestemming' duidelijk te definiëren. Bescherm naast woonkernen en gevoelige bestemmingen in ieder geval ook individuele woningen. Vanuit gezondheidkundig perspectief is er geen principieel onderscheid tussen bewoners van een woning binnen een woonkern en bewoners van een individuele woning. Maak gebruik van de omschrijving van de Gezondheidsraad in deeladvies II §4.2: *"Naast woningen worden ook andere gebouwen en locaties aangeduid als gevoelige bestemming, bijvoorbeeld omdat er grote aantallen mensen langdurig verblijven of gedurende een groot deel van de dag aanwezig zijn."*
3. voor bestaande situaties prioriteit te geven aan a) gebieden waar meerdere geitenhouderijen binnen 1000 meter van woningen of andere gevoelige bestemmingen liggen en b) gebieden waar een geitenhouderij binnen 500 meter van woningen en andere gevoelige bestemmingen ligt. Weeg hierbij ook het aantal woningen mee.
4. gemeenten en provincies te wijzen op hun verantwoordelijkheid om de GGD tijdig om advies te vragen bij ruimtelijke besluiten die gevolgen kunnen hebben voor de volksgezondheid.

Referenties

1. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport & Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (2026). *Maatregelenpakket Geitenhouderijen en gezondheid omwonenden* (Kamerbrief, 10 juli 2026, Kamerstuk 28 973, nr. 304).
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2026Z16068&did=2026D36315
2. Gezondheidsraad (2025). *Gezondheidsrisico's rond veehouderijen 2025: deel II. Gezondheidsimpact van wonen nabij geitenhouderijen en mogelijkheden voor beperking gezondheidsrisico's* (8 december 2025).
<https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/2025/12/08/advies-gezondheidsrisicos-rond-veehouderijen-2025-deel-ii>
3. VGO-onderzoekers (2026). *Aanvullende analyse VGO-III afstand 500-1000 meter* (31 januari 2026). Bijlage bij de Kamerbrief 'Antwoorden VGO-onderzoekers naar aanleiding van Gezondheidsraadadvies over gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen' d.d. 30 maart 2026.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2026/01/31/aanvullende-analyse-vgo-iii-afstand-500-1000-meter>
Kamerbrief: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2026/03/30/kamerbrief-antwoorden-vgo-onderzoekers-naar-aanleiding-van-gezondheidsraadadvies>
4. RIVM, Universiteit Utrecht, Wageningen University & Research en Nivel (2025). *Veehouderij en Gezondheid Omwonenden III (VGO-III): Actualisatie epidemiologische studies 2014-2019*

en onderzoek naar longontstekingen rond geitenhouderijen 2018-2024.

<https://www.rivm.nl/veehouderij-en-gezondheid/resultaten-vgo-iii>

5. Haskoning (2026). *Impactanalyse Geitenhouderijen Nederland* (26 juni 2026). Bijlage bij de Kamerbrief 'Maatregelenpakket Geitenhouderijen en gezondheid omwonenden'.

Te downloaden via:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2026Z16068&did=2026D36315

6. Rebel (2026). *Impactanalyse afstandsnorm geitenhouderijen* (4 juli 2026). Bijlage bij de Kamerbrief 'Maatregelenpakket Geitenhouderijen en gezondheid omwonenden'.

Te downloaden via:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2026Z16068&did=2026D36315